

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Anne Lisa Håkström
 Härad: Karlshamn Adress: Karlshamn
 Söken: Karlshamn, Ronneby Berättat av: Lenn Olsson
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1866 i Stenvide, Ronneby sn.

Uppteckningen rör Läger från Karlshamn sid 1.
 " " Ronneby " 2
Förttyrpedskap " 3
Fiskebåtar dragas upp för Rån " 4-5
Om fisket (enl. fågelista.) 6-21.

Sägnen från Karlshamn.

Borgmästaren i Karlshamn den 1. 6.
 "Pickel-dal-Ölän" fick jungar och ledsagade
 in danskarna i staden från Lärkparken
 genom stadsporten. Danskarna följde sedan
 genom staden med följande halmkransar,
 som de satte fyr på och kastade upp på taken.
 När Karlshamnarna fick reda på borg-
 mästarens förfärd, rev de ner hans trä-
 hus, som han byggde vid Tollkammaren,
 så att honom orsaka det nedrivna riket
 och brände honom sedan och tog så hämnd.

Om den stora platta stenen på
 Karlshamns Förg berättas, att en gång ett
 mord skett vid denna. Tre italienare blevo
 dömda, och den ene dödades den andre på Förgen.
 Den tredje högg de den, som ble' vid liv vid den

Läger från Ronneby.

Under nordiska örnärskriget (1563-70), Ronneby
under Kristian Tyrranus Tid slogs danskar
och svenskar i Ronneby, så att blodet
gick ovanför folkskötarna. Kyrkan var dansk
och svensk 3 gånger på en dag. Folket
sökte skydd i kyrkan, men endast tre,
som skydde sig med lik, kom ut levande.
Den gamla dörren med tågelhugg syns
än. Prästen halshöggs på dörrtröskeln.
Dansarna kölnade under dörren och
när ribben bröjades fränsa in i kyrkan,
väste svenskarna öppna.

Dansarna var mycket grymma. De
skor brösten av kinnorna och frängde
på gärdsgärdstakarna.

4535

Tortyr-redskap.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

För hade de förfärliga Tortyrmedel.
Lönahälla domarboställe var för en stor herrgård,
nu 16 småbönder. Där hade de alla sorters
Tortyrmedel t. ex. sträckbänkar. Ett förfärligt
Tortyrmedel var den s. k. "Främjärren". Den
var som en häst, men skarp i mitten.
Vid en ring i lagren bands den fast.
Den var fanns, och när man varade
på den "avancerade" och skakade
Främjärren under det arma offret. Om
de som blevo Torterade, ville vänga på
sidan fingo de vilken fastbundna vid
fötterna.

Om arbetarna var över sig kunde Herren
på gården själv döma dem till Tortyr.
(Här Hitler som själv dömer under till döden!)

Fiskebåtar dragas upp för Ronneby-ån.

För drog de båtarna upp-
för Ronnebyån, 2-3 man. Om det var stora
båtar 4-5 man. De satte fast en 20
famnars linna i masttoppen. Sen fiske
folket dra längs åkanten. Om de då
mötte någon, som drog på motsatt håll,
så skulle den, som gick med strömmen
gå på yttersidan och den andre gick på
sin skera gång på innersidan. Om de
ej fiske låta linnan sänka sig under båten,
när de mötte varandra, så fiske de slänga
den över masttoppen. När jag var "pojka-
tjunker" fiske ja' springa i förväg med
tampen. Den, som går efterst får vara kraf-
tigast att dra, eljest skulle de, som dra
före, snart dra honom i sjön. De L. o. M.

4535

"fräckte opp" för sin små skutor ibland.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Om fisket.

1) Fisket har varit huvudsaklig näring sedan 1600 ö 1700 talet. Under danske kungen Kristian Tyraums tid gjorde danskarna ände för allt folket härute. Ett hus, som låg nedanför nuvarande Axel Jönssons, vämnades.

En änka, som bodde där, sa hon var dansk, och henne skrevade de. Hon hade två döttrar.

2 pojkar kom från Skåne och ble "stannandes". De gifte sig med de två döttrarna.

En flyttade till Bockö och bodde där, tills kronan tog Bockö till lotsplats.

Sedan flyttade han till Joggö. Den andre bodde sig på Hallö, ungefär där Mattis har sin stuga nu.

2) Det, som huvudsakligen fiskades var sill, forsk, lax och ål. Den mesta sillen fiskades på

Var 6 på
frägelinta
angående
västman
harsfiske

sommaren och försk på vintern.

1866 den 7 november, Engelbrektsdagen,
gick flera båtar, 68 man, om styrt. I från
Dragsnäs Fiskeriflätt Göstrand. En visa*
har diktats om Engelbrekts stormen. Den
visa "sjunges" allmänt för 60 år sen.
En som heter Petter Larsson har diktat den.
Hans son skattin lever än.

För hade man endast segel och åror
ingen temperatur på vattenet frys. Man fisk
kobb på snäva. Nu ha de maskinbåtar. Där-
för går det bättre. Kan de ställa garnen så,
att inte strömmen gräver dem, så får de
sitt, om det finns någon nu. För fick man
ligga ibland i 3 dygn. En handlande i Årstad,
som Bergen, sålde fiske. Fiskhandlarna stod
på vägbrytaren och sa: "Ro upp, ro upp."
* En uppstickare, eluru ofullständig.

Vi ska ha sillen!

Man fick då 3 daler och 28 skilling för valen. Hade man bara haft en båt med maskin för, skulle man tjänt Kolossala pengar.

Så som från andra platsen berättas om fisket för i världen. Så f. v. från Stockholm skärgård på 1700-talet. Norrlämlingarna låg på Viksten och Gunnarsten och fiskade och saltade sillen, som de sedan tog hem. En bördig fanns bland dem, som slog på Trumman. För fick ingen fara ut och vittja fa upp. Ifall redskapen gått ihop skulle ingen bli fört. Petter Cla(-)Johansson på Berko och Holm bita mist Trumman, när de låg dämpare och fiskar lax.

Underrättningsgrund = ör & ex. Klintsörarna.

- 3) Iren blsom började fiska vid 11 års ålder hemma i Salemarå. Sedan tjänade Iren blsom som dräng, i Ronneby 1 år och här 3 år, 1 år hos Ståfars far på Hallö.

Den 24 okt. hade drängarna utgjätt. Den 1 nov. började ny tjänst. Besvärsmannen den s. k. "Frisackan." 100 kronor var årslönen. 10 kronor betalades i städja. 3-4-6 frigård utom lönen och födan. Drängen måste göra allt vad husbonden befället han. Ännu städes på år.

Pigorna föro också i vrak. Irenas mor, Maria på Bokö, för i vrak ett helt år samtidigt som Iren blsom. Iren blsom tjänade då hos Boke-Nissen, och han fiskade ihop med sonen Glef Nilsson. Pigorna får de i år dessa gans färgst. Skriv endast på denna sida! fiska dräng en fjertjånstero!

akterhand. En gång, då de voro långt ute,
fick de nordväst. Pigan blev genom våt,
kröp ihop och ville huka ner. Iren Elstern
sa till hof, att hon skulle upp. för
det var farligt. Sedan höll Iren Elstern
på att ge henne smörj. Hon flög då upp
i luften på honom och blev varm, som
ämyftat var.

Liden pluckades av på vägen, om
de kunde, eljest i stäm sedan.

En slags båtar, som de hade för,
 kallades kurbbar. De voro 18 alnar långa.
Abrahamsen i Århusnäs hade en sådan.
Före dem användes s. k. råsegelskor. Till
att segla dessa behöfdes 4 man, i Skåne 5 man.
Råsegel i mitten, gäckar i var ände. När
de kryssade och skulle vända, fick de stryka

Båtar.

var seglet och ha det i lå om masten. När
de låg i Fjänge härl, fingo de ligga i Finn-
maris med dessa stora båtar. Närfin lå
de hellre ut 4 år om det var "Fillsatst"
(d. v. s. om de tydde)

Ola Mattsson, Emmas morfar,
trögade med däcksbåt. Han ökade på seglen
och satte topps till. Först hade de bara jock
och smack. Först ökades seglen med topp,
och med gäck och klyvare och sist
med gäcken topp.

De gamla vikingaskeppen hade bara råsegel.

I Liggarp fanns båtsmanstopp. Båtsmän
som blivit
fiskare.
En blomma farfar, Jakob Slubb var båts-
man och sin tid. En jularna fick båtsmän-
men julkost (bröd i sord) av bönderna
Slubb Fjämade, Fills han fick gratul. (2)

Båtsmännen var inne vissa Tider bara.
Hade Torp.

Båtsmans namn äro oftast korta. Axel
Olsson i Veddskulle var hette Kälj.

Loren Olsson farbror, Loren Lonn,
gjorde sig fri från båtsmansfjänsten,
när han var nysgift. Han blev utkom-
menderad på långresa till Medelbrant
med flottans bit Balder. 2 man skulle
vakta honom. Han visste, att en passagerars-
båt skulle gå från Karlskrona till Karls-
hamn. Han söp vakterna fulla och hoppa-
de i båten, som gick till Karlshamn. Han
var hemma i Ruggelbo. Fjärringsman var
och leta efter "han", men han var i
Loren Olsson föräldrahem. Så de gick ej till
i "han", förän båten gick till Medelbrant.

Blekinge
Karlskrona, Rönneby
1884

4535

upps Anna Lisa Andersdotter
Karlskrona

Begär Sören Olsson

Född 1866 i Skövde

Kmr son Till Karlskrona och fjärra mörka

och ljusa arrest. "Begärde sig sedan fr.
Kommendören sa: "Alla de vackraste
karlarna. Ja arsked härifrån!"

Sedan var han fiskare ända till sin död.
I Ötur med äggakuba i matstuga från fjärr. Ötur.
Man kunde "äta här sig."

När vi stack krockar fick vi ej nämna
katts namn. Alla här bevästa djur
fick vi ej nämna.

I Man skulle aldrig begynna fiske på Förs-
dyarna, eller när det var "helat." När de
började på våren skulle de ta med i åskan
ljus och bär från julbordet i våren. Vi
hade inte förtroende då, utan ljus. Dessa satte
vi upp, när vi mötte någon båt. Ljus och
tändstickor för mader. det s.k. "nattstusel."

När jag var pojke (7-8 år) hade jag last färd-
stickorna en gång. Det blev svårare och vi
hade inget ljus, men när det blivitrade,
såg vi skutorna ikring. Vi fisk i alla
fall drätt upp garnen och sen bar det
iväg till Bornholm. Vi sålde fisken på Born-
holm. Vi låg där 4 veckor och för sen hem
och bar kade. På Bornholm byrde vi logi och
hade framtin mer med, som hjälpte oss
med redskapen.

De bästa dagar, man kunde fara på
fiske var tisdagar, onsdagar och fredagar.
(6) Bäst väder blev vid sydlig och sydvästlig vind.
Men molnen kunde farma upp sig och årsk-
kulor kunde komma.

Olyckan rågs, när de gick årsgång, då låtarna
lägs uppslagarna under julen. Förtroelsen

Kunde också förekomma i drömmar.

7) Vid "grynnhällen", där det är stenbotten och "grynnare" ratten, vill fisken "Turna" le, när den ska' leka. In skärvigare botten är, än hellre vill fisken lägga sin rom där.

8) Alla ludna djur, som sprunget över vägen, helst skore och hatt vore farliga att möta. Likaså vore särskilda fruntimmer farliga att möta. Bort i öster var en kätting, som hade en sidsau "Fya" (= åkomma) me sej, så när hon tillade i en brunn, kunde råttnet trcka ut alldeles. Om de mötte henne, när de skulle ut och fiska, så kunde de rädda igen.

Man fick ej tala om sät, hund, ors, eller ko. Man fick ej heller vishla, för då ble de otur. De som for ut fick ej sjunga, men de, * åt Rönneby bäck. Skriv endast på denna sida!

som för i land fick. Mötte man en katt,
skulle man spotta tre gånger mot katten,
så skulle det hjälpa.

Färsbild med fisk man ej ha med
på sjön, så t. ex. ägg eller äggkakor.

Ägggrätten (smått, i idel, man kokt ägg) fick
ej användas, och att koka ägg i en potatis-
gryta, när potatisen kokte, var farligt. Tre
bröder Martin Persson och Nils Petter Persson
i Saxemara skulle ut och fiska. Nils Petter
Persson hade fått äggkakor med sig i
båten. Hans bror trodde, att det skulle
vara otar med det. Nils Petter ville ej
visa äggkakorna utan gick upp bakom
en sten och höll på att "äta väl se" på kakorna.

Måns Persson i Västbyns hade
fått en orm in i garnen, men han

Lördes ej slå ihjäl den, för då ble'
de' otur. Man tog då ett par gamla byxor,
jagade in ormen i byxbenst och klist
till och hade den så berömdes iland.

9) Man brukade stjåla från andras
bitar för att få god tur.

Frinnor skulle gå i kyrkan och
kyrkstegen, när de fick barn. Kunde man
få en sådan kvinna att gå i biten, innan
hon ble' "kyrkstegskvinnor," så skulle
det bli tur.

När man gick, skulle man gå på
den sista sidan av vägen, för spökena
gick mitt på vägen.

Skolas bente ö belfas Anna gick en
mjärs natt upp i Stolfas backe på Kallö.

* De säga då en framtids mersbild, som syftes
berättat om den händer

Skriv endast på denna sida!

För upptecknaren.

Spöken.

ligga på knä och bedja. Erik sa: "Jy ska
fa en sten ö kasta!" "Nej, nej!" sa Anna
och högg honom i armen. Erik blev
sedan sjuk.

Det gammalt hus, som nu är ned-
rivt, användes för till godtemplarstakat. Några
ungdomar hade varit där en kväll och
2, som var frändefolk, John ö Helfrid. Stan-
made var. De sig då en kvinna med
närduk knuten om huvudet sitta i
kakelugnsröran. De trodde det var Gustava
Magnus Magnhild, som varit om huset för.
John ö Helfrid smög sig tygta ut. Plötsligt
hördes en skräll, som om dörren "slått" igen, men
när de vände sig om och sig, så stod dörren
fortfarande öppen.

Folke påstod, att "Lärinnan" Alma Svensson sig
"Viktor"; hans hem, men Anna²⁾ ville inte ha
det yppsal.

9) fnto. En brände de krut över båtarna, om
de voro "marra gjorda". Man brukade också skjuta
över dem. En gör de det på Ekö och Ternö.

När Karl Johansson på Ekö ska barba, så
ritar han ett kryss med "viken" i barba-
skitteln.

I Karl Anderssons på Saltarna p. båt, hade
han en hästsko under "maskkon" (= där mas-
ken står fast). Likaså hade Sven Johan Karlsson
i Spjälkö.

10) Säl hunden brukade kallas "snälbråken".
Man brukade stjäla fiskar på Korkar ö garn.
"Bommens långrunna" kallades katten av
hans fruen. Inför följande historier!

1) fiskare som blev

Skriv endast på denna sida!

mördad 2) Viktors ättling.

Sen brude vi Paltarna för med Försök koka
på hösten. Havsfrun kom då till honom
och ville köpa fisk. "Om jag bara får näm,
sa bonden. "Ja, men," sa hon. Sen fick
han mycket fisk. Han skulle lämna
den i havsfruns rum. Hon hade stora
magasiner med kött och fläsk. Han
tyckte det var rysligt mycket. "Ja, det
hade väl varit mera, om inte bondens
långkumpas' rät," sa havsfrun. Det var
sjöräter, som voro nedsaltade.

Han fick ej ro över en fångst
för då ble det otur. Då ble det något
annat, som kryssade vägen för dem.

När de för efter ål och gädda, får
de va' lytta. Gäddar är mycket varsk.
Men ej så vid så stora storfiske (torsk, sill).

Da' ja maskinerna ga.

De fimmus, som ha sett sjöerna.

Spökskepp. Annarsas Maria sig ett vitt
föremål på hösten på samma ställe, som
barnen sen brast ner. Det var P. G. Johans-
sons dotter Olga, 13 år, och Julie Perssons son
Herbert. Det var liksom ett vitt segel.

Ett gammalt ord står: "Närfisken är
dåligt fisk". Om det blir fisk på 1:e
kroken, när en borrar, då blir det säm-
re på slutändan.